

- Herkennen van de bepaling van tijd.

VOORBEREIDING

Lees de informatie over de bepaling van tijd in hoofdstuk 3 van de algemene handleiding.

Zet op het digibord:

Chris roept Paul er is voor de tweede keer een gigantische orkaan over Australië Nieuw-Zeeland en Indonesië geraasd
Ik heb gehoord dat er veel schade is omdat er bomen op de houten huizen zijn gevallen zegt Paul
Chris vraagt Wonen jouw twee grootouders niet daar

Schrijf ook op het digibord:

De laatste decennia eisen orkanen een hoge tol in Bangladesh.
Gelukkig ziet men orkanen tegenwoordig al vroeg aankomen.
De meeste orkanen ontstaan in het orkaanseizoen.
Dat seizoen begint in de buurt van Australië in juni.

OPFRISSEN

Leestekens

Lees de eerste tekst op het digibord voor. De kinderen zeggen om de beurt waar de leestekens moeten staan. Schrijf ze met een andere kleur in de tekst.

Chris roept: 'Paul, er is voor de tweede keer een gigantische orkaan over Australië, Nieuw-Zeeland en Indonesië geraasd!'
'Ik heb gehoord dat er veel schade is, omdat er bomen op de houten huizen zijn gevallen,' zegt Paul.
Chris vraagt: 'Wonen jouw twee grootouders niet daar?'

Woordsoorten

Lees de eerste tekst op het digibord nog een keer voor.

- Noem het rangtelwoord. (tweede)
- Noem het telwoord. (twee)
- Welke woordsoort is gigantische? (bijvoeglijk naamwoord)
- Noem het stoffelijk bijvoeglijk naamwoord. (houten)
- Welke woordsoort is orkaan? (zelfstandig naamwoord)
- Welke woordsoort is over? (voorzetsel)
- Noem de voegwoorden. (en; omdat)
- Noem de hulpwerkwoorden. (is; heb, zijn)
- Noem de voltooid deelwoorden. (geraasd, gehoord, gevallen)
- Welke woordsoort is Ik? (persoonlijk voornaamwoord)
- Noem het bezittelijke voornaamwoord. (jouw)

Zinsdelen

Lees de tweede tekst op het digibord voor.

- Noem de persoonsvorm van de eerste zin. (eisen)
- Noem het werkwoordelijk gezegde. (eisen)

Noem het onderwerp. (orkanen)

Noem het lijdend voorwerp. (een hoge tol)

Noem de bepaling van plaats. (in Bangladesh)

INSTRUCTIE

Vertel de kinderen dat ze vandaag een nieuw zinsdeel leren: de bepaling van tijd.

De bepaling van tijd geeft informatie over de tijd. Je vindt de bepaling van tijd door te vragen:

Wanneer + werkwoordelijk gezegde + onderwerp (+ lijdend voorwerp)?

Er zijn ook zinnen zonder lijdend voorwerp. Bij deze zinnen laat je dat deel van de vraag weg.

Wijs de kinderen op de uitleg in het staalboek.

Lees het tweede tekstje op het digibord nog eens voor en doe voor hoe je de bepaling van tijd vindt.

De laatste jaren eisen orkanen een hoge tol in Bangladesh.

Het werkwoordelijk gezegde is eisen.

Het onderwerp is orkanen.

Het lijdend voorwerp is een hoge tol.

Wanneer eisen orkanen een hoge tol? De laatste jaren.

De laatste jaren is dus de bepaling van tijd.

Lees de volgende drie zinnen op het digibord voor.

De kinderen noemen de bepaling van tijd en zeggen welke vraag zij gesteld hebben.

Wanneer ziet men orkanen aankomen? (tegenwoordig)

Wanneer ontstaan de meeste orkanen? (in het orkaanseizoen)

Wanneer begint dat seizoen? (in juni)

OEFENDICTEE

Wijs op de categoriekaart. De kinderen gebruiken hun staalboek.

Denk aan de categorie en aan de regel. Schrijf dan het woord op en schrijf het nummer van de categorie erboven. Zet een sterretje voor een samenstelling.

Zeg elk woord één maal. De kinderen zeggen het na en schrijven het op.

bewusteloos, de bangeriken, het advies.

Zeg elke zin één maal: 1 **Zij heeft haar enkel gekneusd.**

2 **De vrouw belandde na het botsinkje op het trottoir.**

3 **Ze heeft tijdens een spectaculaire val een paar sneeën opgelopen.**

De kinderen zeggen elke zin in koor na en schrijven de zin in één keer op. Ze schrijven bij **botsinkje, trottoir, spectaculaire** en **sneeën** het nummer van de categorie erboven.

- Categoriekaart

- Staalboek
- Kleurpotlood

NABESPREKING

De kinderen kijken hun dictee na met een kleurpotlood. Schrijf de woorden en de zin op het digibord. Vraag de kinderen om de beurt: *Hoe heb je nagedacht?* Een kind noemt de categorie(ën) en de regel(s). Pas op dat de kinderen niet in nummers praten, maar altijd in categorienamen en de regels.

Woorden:

- **be⁹wus¹⁰teloo^s**. Voorvoegsel. Ik hoor de /u/, maar ik schrijf de e. Klankgroep **wus**. Laatste klank **s**. Medeklinker. En dan schrijf ik het woord zoals ik het hoor.
- **de bang²eriken**. Zingwoord. Net als bij ding-dong. Woord met onbeklemtoond meervoud.
- **het ad³⁴vies**. Latijns voorvoegsel.

Zin 1: Zij heeft haar enkel gekneusd.

- **gekneusd**. Het is een voltooid deelwoord. Ik denk aan de categoriekaart.

Zin 2: De vrouw belandde na het bot¹⁰sink⁴je¹¹ op het tro¹⁰ttoir³¹.

- **bot¹⁰sink⁴je¹¹**. Verkleinwoord. Klankgroep **bot**. Laatste klank **t**. Medeklinker. En dan schrijf ik het woord zoals ik het hoor. Plankwoord. Daar mag geen g tussen. Dan je erachter.
- **tro¹⁰ttoir³¹**. Klankgroep **tro**. Laatste klank **o**. Korte klank. En dan schrijf ik de **t** dubbel. Trottoirwoord.

Zin 3: Ze heeft tijdens een spec¹⁸ta¹⁰c¹⁸u¹⁰lair²⁹e val een paar sneeë³³n opgelopen.

- **spec¹⁸ta¹⁰c¹⁸u¹⁰lair²⁹e**. Colawoord. Ik hoor de /k/, maar ik schrijf de c. Klankgroep **taa**. Laatste klank **aa**. Lange klank. En dan neem ik een stukje van de aa weg. Colawoord. Ik hoor de /k/, maar ik schrijf de c. Klankgroep **cuu**. Laatste klank **uu**. Lange klank. En dan neem ik een stukje van de uu weg. Militairwoord.
- **sneeë³³n**. Trema meervoud. Bij woorden met ee schrijf ik ã erachter.

Zinsdelen:

- Noem de bepaling van plaats (2). (op het trottoir)
- Noem de bepaling van tijd (2). (na het botsinkje)
- Noem de persoonsvorm (3). (heeft)
- Welk zinsdeel is heeft opgelopen (3)? (werkwoordelijk gezegde)
- Noem het onderwerp (3). (Ze)
- Welk zinsdeel is een paar sneeën'(3)? (lijdend voorwerp)

Observeer de kinderen. Met welke categorie(ën) hebben ze nog problemen? Kom daar de volgende dag bij het oprispen en/of tijdens het zelfstandig werken op terug.

BLOK 4 | WEEK 1 | LES 3 | BEPALING VAN TIJD

★ OPDRACHT 1 🗣️ Wanneer + werkwoordelijk gezegde + onderwerp (+ lijdend voorwerp)?
Kleur de **bepaling van tijd**.

Eergisteren is de stoptrein ontspoord. De volgende dag stond het artikel in de krant.
De hulpdiensten kwamen direct. Vanmorgen kwam het ook nog op het journaal.
Alle passagiers konden meteen gered worden. Er komt binnenkort meer informatie over de oorzaak.
De journalist heeft de hele nacht gewerkt. Hopelijk zal dit in de toekomst niet meer gebeuren.

★ OPDRACHT 2 🗣️ Schrijf de bepaling van tijd op.

In mei leggen de vogeltjes een ei. In mei _____
De merel legt eieren in het voorjaar. in het voorjaar _____
Ze broedt de eieren in ongeveer twaalf dagen uit. in ongeveer twaalf dagen _____
Na twee weken krijgen de kleine mereltjes veren. Na twee weken _____
Kikkers leggen kikkerdril in de lente. in de lente _____
Heb jij ooit kikkerdril gezien? ooit _____
Na een paar dagen worden het kikkervisjes. Na een paar dagen _____
Na drie maanden zijn het echte kikkers. Na drie maanden _____

★ OPDRACHT 3 🗣️ Vul de persoonsvorm in. Kleur de bepaling van tijd.
Omcirkel de bepaling van plaats.

De jongens voetballen _____ dagelijks op het sportveld.
Gisteren las _____ ik een boek in de trein.
Op school kon _____ je vroeger niet computeren.
Wij skiën dit jaar in Oostenrijk.
Ik ontbijt _____ vanochtend aan de tafel.

★ OPDRACHT 4 🗣️ Bedenk zinnen.
Denk aan de hoofdletters en leestekens.

lidwoord	bijvoeglijk naamwoord	zelfstandig naamwoord	werkwoord
Het _____	Egyptische _____	jongetje _____	eet _____
_____	eigen antwoord _____	_____	_____
_____	_____	_____	_____
_____	_____	_____	_____

ZELFSTANDIG WERKEN

De kinderen maken tijdens hun dag- of weektaak de oefeningen van deze week in het werkboek.

TIP
Gebruik de term bepaling van tijd ook bij andere vakken wanneer mogelijkheden zich voordoen.

Zet voor de nabespreking van het dictee niet alle woorden vooraf op het bord, maar schrijf tijdens de nabespreking mee met de verwoording. Op deze manier laat u zien hoe de kinderen het zelf moeten doen.